

Дівчинка з сірниками

Ганс Крістіан Андерсен

Переклад Михайла Старицького

Надворі був страшенний холод, завірюха крутила, і ніч насувалась, остатня ніч старого року, саме на Меланки.

Такої темної та холодної ночі, що добрий хазяїн і собаки не вижене, вбога дівчинка, босоніж, простоволоса, пленталась собі вулицею. На ній, правда, й були черевики, як вона з дому виходила, але ненадовго: вона, бач, узулася у материні старі, та такі великі, що у першому заметі й загубила, перебігаючи вулицю з-під коней.

Один черевик згубила вона таки навіки, а другого ухопив якийсь шибеник-хлопчик.

Отож дівчинка перебирала голими ніжками, що аж посиніли з холоду. У старенькій фартушині несла вона багацько пачок із сірниками, а одну в руці тримала! Поганий день тоді випав: жодного купця, жодного шеляга!

Бідна! Голодна й холодна тремтіла вона, аж кривилася! Лапастий сніг уклав її голову й нападав між біляві, гарнесенькі кучері, що аж до пліч. Та чи до кучерів їй було?

По всіх будинках світилися вікна і сяяли; а дух зі смачних потрав[31] аж на вулиці чувся: то було преднесь[32] Нового року. У дівчинки тільки й гадок було, що про це!

Сіла вона собі й притулилася у закутку між двома будинками, підгорнувши ніженята під себе: але холод усе знай більше та більше проймав її; а додому ж то вернутись не насмілювалась, бо не продала жодної пачки, не заробила жодного шеляга. Раз — батько б побив її, а друге — хіба пак і дома не було теж холодно?!

Жили вони на горищі, і хоч найбільші дірки у стрісі й були заткнуті ганчірками та соломкою, проте вітер, не вважаючи, продимав наскрізь.

У дівчинки рученята зовсім одубли.

Господи! Хоча б один сірничок, — може б, він допоміг хоч трохи! Коли б насмілитись хоч одного стратити! Тернула б об стіну й погріла б свої одублі пальченята.

От вона таки й наважилась витягти одного. Черк! Господи! Як блиснуло, як засіяло! Вона сірник прикрила долонею, і горів він нестотно, як свічечка, а полум'я було таке тепле та ясне! Що за диво? Здалося їй, ніби сидить вона перед панською грубою, обробленою у мідь і залізо розкішно. Вогонь так привітно палає і гріє так добре та тепло! Коли тільки що вона до полум'я захтіла простягти свої ніжки, — як разом полум'я згасло і груба не знає куди ділася: залишилася дівчинка тільки з недогарком сірника у руці!

От черкнула вона об стіну й другим. Блиснув вогонь, загорівся, і тамечки, де світ на мур упав, стіна зробилася, як намітка, прозорою: можна було бачити зсередини чисто кімнату.

Глянула дівчинка... а в кімнаті стіл зашаний скатертиною білою, білою як молоко!

На скатертині у цяцькованім полумиску стоїть печена гуска, начинена яблуками та сливками, а од неї — гарячим та смачним паром так і душить! От, дума, щастя! А тут як плигне гуска з полумиска додолу, а ніж і виделка услід, та прямісінько до дівчини.

Коли це... погас сірник, і знов усе зникло: залилася тільки стіна висока та холодна!

От черкнула вона й третім! Зирк, — аж вона сидить уже під ялинкою — чудовою, панською. Ця була більша і далеко краща за ту, що вона торік у багатого крамаря бачила кріз скляні двері.

Господи! Скільки свічок світилося по зелених гілках!

Скільки-то висіло вгорі цяцьок та ляльок! І здалося, ніби вони їй всміхаються. Але тільки що простягла вона обоє рученят, — а сірник і погас.

Знялися усі свічечки з дерева й полетіли вгору високо-високо. Дивиться — то не свічечки вже, а зірки на небі: одна з них покотилася й покинула по собі довгу вогняну стягу.

"Мабуть, хтось умер!" — подумала дівчинка, бо старенька покійна бабуса, котра тільки й любила її щиро, було часто каже: "Коли часом зірка скотиться, то, певно, душа чиясь полинула до Бога!"

Черкнула дівчинка іще одним сірником об стіну. Блиснуло ясне та велике полум'я, а серед нього її бабуса з'явилася — з таким ясным обличчям, з таким щирим поглядом.

— Бабусенько! — крикнула дівчинка. — Візьми мене з собою: я знаю, як сірник згасне, то зникнеш ти — як груба мідяна, і гуска печена, й ялинка чудовно-хороша!

От разом запалила вона всю пачку, бо боялася, щоб бабуса її не кинула. Сірники запалали, і полум'я з них здалося їй яснішим од сонця. Ніколи бабуса не була такою гарною та величною! Узяла вона дівчинку на руки, і обидві, осяяні світлом, радісно полинули вгору високо-високо — туди, де нема ні холоду, ні голоду, ні туги — полинули до самого Бога!

Але й другого зимнього ранку, у куточку між двох будинків, маленька дівчинка усе ще сиділа з почервонілими щічками, з люб'язною усмішкою, — тільки вже одубла й замерзла.

Зійшло холодне сонце на Новий рік й осяяло дівчинку з її сірниками. Одна пачка була зовсім спалена, і люди казали: "Певне, погрітись, бідна, хотіла?" Але ніхто не відав про ті дива, що вона бачила, ні про те, у яким сяянні полинула вона зі старенькою бабусею на нову оселю!

Примітки

31

Потрава — страва.

32

Преднесь — напередодні.

33

Свято Меланки — це канун старого Нового року; церковне свято Преподобної Меланії (31 грудня/13 січня); у народі ще називається Щедрий вечір.